

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ekonomiska rådet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om ekonomiska rådet. Samtidigt föreslås det att den gällande lagen om ekonomiska rådet upphävs. Målet är att samarbetet mellan regeringen och intresseorganisationerna ska fortsätta så att det stöder beredningen av beslutsfattandet i en föränderlig ekonomisk-politisk miljö. Med tanke på debatten om det ekonomiska läget och den ekonomiska politiken ska det också i fortsättningen finnas ett ekonomiskt råd som tillsätts av statsrådet. Genom den föreslagna lagen förtydligas eko-

nomiska rådets ställning och uppgift såsom diskussionsforum för olika parter i frågor som gäller centrala ekonomisk-politiska utmaningar och alternativa lösningar på dem. Genom lagen ska bestämmelserna om ekonomiska rådet ändras i sin helhet så att de stämmer överens med nutidens krav också vad gäller strukturen och terminologin.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Ekonomiska rådets historia sträcker sig bakåt ända till självständighetstiden början. I oktober 1920 tillsatte statsrådet ett ekonomiskt råd som hade i uppgift att ge principiella utlåtanden i frågor som gällde handels-, penning- och skattepolitiska frågor. Det första ekonomiska rådets verksamhet upphörde dock redan följande år, eftersom dess rekommendationer inte hade någon inverkan på regeringens beslutsfattande.

Det första ekonomiska rådets öde är be-tecknande även för de senare ekonomiska råden och för andra organ som påminde om det ända fram till 1960-talet. De ekonomiska råden var mycket kortlivade och i allmänhet kom de att följa en annan linje än regeringarna.

I början av 1966 antogs den nu gällande lagen och förordningen om ekonomiska rådet. Rådets och dess sekretariats uppgifter fast-

ställdes där mycket kortfattat och vagt. Varje statsråd fick således möjlighet att fritt besluta om målen för rådets verksamhet. På 1970-talet ökade de politiska motsatsförhållandena och diskussionsklimatet försämrades, vilket också lamslog ekonomiska rådets arbete. Ekonomiska rådet hade i praktiken ingen verksamhet alls under åren 1970–1979.

År 1980 beslutade den dåvarande regeringen om vissa ändringar i ekonomiska rådets verksamhet. Rådets ställning som dialogforum befastes.

Ekonomiska rådets sekretariat verkade under åren 1965–1969 vid statsrådets kansli. Från 1970 till 1990 var Ekonomiska planeringscentralen, som lydde under finansministeriet, sekretariat. När Statens ekonomiska forskningscentral inrättades 1990 anslöts Ekonomiska planeringscentralen till den. Genom det överfördes också uppgifterna vid ekonomiska rådets sekretariat till forskningscentralen. År 1997 inrättades ekonomiska rå-

dets sekretariat åter vid statsrådets kansli. Sedan 2007 har dessa uppgifter förts samman till enheten för politikanalys, som hör till kansliets politiktjänster. Enhetens chef är chef för ekonomiska rådets sekretariat.

2 Nuläge

Ekonomiska rådet är i praktiken ett samarbetsorgan, där de ministrar som har störst inflytande över regeringens ekonomiska politik samt företrädare för Finlands Bank och de ekonomiska intresseorganisationer som bäst företräder sitt område, under ledning av statsministern diskuterar de största ekonomisk-politiska utmaningarna och alternativa lösningar på dem. Rådet har inte beslutanderätt i ekonomisk-politiska frågor. Trots att lagstiftningen i och för sig möjliggör upprättande av planer samt utfärdande av rekommendationer och utlåtanden, fattar ekonomiska rådet i praktiken inte beslut om gemensamma offentliga ställningstaganden. Däremot för rådet konfidentiella samtal om såväl aktuella som långsiktiga strukturella och ekonomisk-politiska frågor och utmaningar, utan att beslut fattas eller gemensamma utlåtanden ges.

Diskussionen grundar sig på expertanföranden och undersökningar och utredningar som gjorts för ekonomiska rådet. Dessutom informerar statsministern och övriga företrädare för regeringen ledamöterna om aktuella ekonomisk-politiska frågor, om vilka ledamöterna kan utbyta åsikter. Ekonomiska rådet är också ett diskussions- och informationsforum för regeringen, Finlands Bank och olika organisationer i frågor som gäller Europeiska centralbankens penningpolitik. Under EU-medlemskapet har praxis också blivit att statsministern regelbundet informerar om kommande och tidigare EU-möten.

Ekonomiska rådet har på senare tid särskilt koncentrerat sig på följande helheter:

- Finlands ekonomiska verksamhetsmiljö och de utmaningar och det anpassningstryck som följer av förändringar i den,

- ett effektivt utnyttjande av den finska samhällsekonomins resurser och tryggnad av den nationella konkurrensen på medellång och lång sikt,

- tillväxt- och sysselsättningspolitiken på kort och medellång sikt, samt

- den offentliga sektorn och fördelningen av välfärden.

Dessutom har ekonomiska rådet behandlat ärenden som inte hör till den ekonomiska politiken i dess snäva bemärkelse, men som har ekonomiska dimensioner. Dessa ärenden har gällt bl.a. globaliseringen, befolkningsutvecklingen, socialpolitik, utbildning, forskning samt miljön.

De viktigaste undersökningarna och utredningarna som sekretariatet genomfört eller beställt publiceras vanligen i statsrådets kanslis publikationsserie. Ekonomiska rådet deltar också i samarbetet mellan motsvarande ekonomiska och sociala råd i EU-länderna.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

I den ekonomisk-politiska modellen i Finland har av såväl historiska som strukturella skäl sedan kriget ingått nära samarbete och dialog mellan politiska beslutsfattare och intresseorganisationer. Detta gäller i synnerhet regeringens relationer till arbetsmarknadens parter. Det splittrade partifältet, flerpartiregeringarna och ett flertal ekonomiska krisituationer har gett politiska beslutsfattare anledning att stödja samarbete och växelverkan. De strikta bestämmelser om kvalificerad majoritet i fråga om riksdagens ekonomiska beslut som gällde ända fram till början av 1990-talet gjorde att det tidigare var nödvändigt att nå ett brett samförstånd.

Genom den regelbundna växelverkan som äger rum mellan de ekonomisk-politiska beslutsfattarna och de ekonomiska intresseorganisationerna inom ekonomiska rådet tryggas det att olika parter har ett gemensamt kunskapsunderlag med tanke på såväl det ekonomiska läget och de politiska målen som andra parter åsikter. Detta främjar öppenheten, långsiktigheten och acceptansen inom den ekonomiska politiken. Öppenheten i kontakterna är klart större vid en organiserad dialog än vad den är vid det sannolika alternativet med enskilda, icke-offentliga ad hoc-artade kontakter. På detta sätt förbättras förutsägbarheten, trovärdigheten och effektiviteten.

Samarbete och kommunikation på formell och regelbunden basis mellan regeringen och olika intresseorganisationer och intressegrupper när det gäller ekonomisk-politiska och samhällsrelaterade frågor är både till nationell nytta och till ömsesidig nytta för parterna.

Slopandet av de inkomstpolitiska helhetslösningarna minskar inte behovet av ett organiserat samarbete mellan regeringen och näringslivets olika intresseorganisationer när det gäller allmänna inkomstpolitiska frågor. Det finns fortfarande ett tydligt behov av en regelbunden och etablerad dialog mellan regeringen och de olika intresseorganisationerna.

Ekonomiska rådet har inte beslutanderätt i ekonomisk-politiska frågor. Det fattar inte heller beslut om gemensamma offentliga ställningstaganden eller rekommendationer när det gäller ekonomisk-politiska frågor. Att ge ekonomiska rådet sådan beslutanderätt skulle kunna anses stå i strid med principerna för parlamentariskt beslutsfattande. Om intresseorganisationerna skulle förbinda sig till gemensamma riktlinjer eller gemensamma ställningstaganden inom ekonomiska rådet, skulle detta komma att stå i strid med deras egna beslutsförfaranden och deras oberoende.

I en öppen demokrati är det viktigt att regeringen har kontakter till alla nationella organisationer och intresseorganisationer. Ekonomiska rådet är dock ett representativt organ som stöder beredningen av beslut. På grund av rådets karaktär bör företrädarna, fränsett statsrådets företrädare, i första hand företräda sådana intresseorganisationer och aktörer som genom egna avgöranden och beslut direkt påverkar de ekonomisk-politiska konsekvenserna eller den ekonomiska utvecklingen.

Samarbete och kommunikation på formell och regelbunden basis mellan regeringen och olika intresseorganisationer och intressegrupper när det gäller ekonomisk-politiska och samhällsrelaterade frågor kommer också i framtiden att vara både till nationell nytta och till ömsesidig nytta för parterna. De långsiktiga utmaningarna såsom frågor i anslutning till beslutsfattandet inom EU, den fortgående internationaliseringen av ekonomin, befolkningens stigande medelålder, skuldsättningen inom den offentliga ekono-

min, nya tillväxtkällor och miljöfrågorna framhäver särskilt vikten av att växelverkan mellan regeringen och intressegrupperna är fri från den press som kortsiktigt beslutsfattande medför.

Ekonomiska rådet ska också i fortsättningen vara ett representativt samarbetsorgan för regeringen och för andra viktiga aktörer som i egenskap av sammanslutningar har ekonomiskt inflytande. Syftet är att det ska trygga att diskussionen och informationsutbytet mellan regeringen och olika intresseorganisationer och intressegrupper sker på regelbunden, öppen och kontinuerlig basis, där nutidens krav beaktas.

De nuvarande lagen har ursprungligen utfärdats utifrån 1966 års behov och den är till innehållet och strukturen en produkt av sin egen tid. Lagen har därefter ändrats flera gånger och som helhet är den inte numera särskilt tydlig och motsvarar inte nutidens krav. I detta sammanhang föreslås det att den föråldrade författningen också till denna del moderniseras.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen har inga konsekvenser som direkt ökar utgifterna. Ekonomiska rådets verksamhet ska fortgå inom de nuvarande ekonomiska ramarna och anslagen.

4.2 Konsekvenser för personalens ställning och för myndigheterna

Propositionen har inte några konsekvenser för personalens ställning eller för myndigheternas verksamhet. Avsikten är att med nuvarande personalresurser klara av verksamheten och att ekonomiska rådet och dess sekretariat ska kvarstå vid statsrådets kansli.

4.3 Samhällsrelaterade konsekvenser

Ekonomiska rådet ska vara ett representativt samarbetsorgan för regeringen och andra viktiga aktörer som i egenskap av sammanslutningar har ekonomiskt inflytande. Detta tryggar en regelbunden, öppen, väl förberedd och kontinuerlig form för diskussio-

nen och informationsutbytet mellan regeringen och olika intresseorganisationer och intressegrupper.

5 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid statsrådets kansli. Vid beredningen har man utnyttjat resultaten från det projekt med uppgift att utvärdera och utveckla ekonomiska rådets verksamhet som statsrådets kansli tillsatte i maj 2009. Syftet med projektet var att utifrån utvärderingen ta fram rekommendationer om hur lagstiftningen om ekonomiska rådet samt rådets verksamhetsmetoder och beredningens omfattning och natur borde utvecklas.

För genomförandet av projektet tillsattes en finländsk utvärderingsgrupp som fick i uppdrag att göra en övergripande bedömning av en ändamålsenlig uppgiftsbeskrivning och sammansättning och ett ändamålsenligt verksamhetssätt för ekonomiska rådet. Utvärderingsprojektets slutrapport om ekonomiska rådets verksamhet Det ekonomiska rådet i en ny ekonomiskpolitisk omgivning (Statsrådets kanslis publikationsserie 1/2010) publicerades i januari 2010.

Utlåtande om propositionen har begärts hos finansministeriet och Finlands Bank. Dessutom har lagförslaget och förslaget till förordning behandlats vid ekonomiska rådet.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. I paragrafen föreskrivs om ekonomiska rådets uppgifter och om dess placering vid statsrådets kansli. Rådets uppgift föreslås vara att föra diskussion om den ekonomiska politiken, och det ska inte heller i fortsättningen vara ett beslutsfattande organ. Angivandet av vad som ska diskuteras föreslås vara allmän ut, för att aktuella och betydelsefulla ämnen som hänför sig till den ekonomiska politiken inte heller i framtiden i onödan ska bli uteslutna. Närmare bestämmelser om rådets uppgifter kan inom dessa gränser utfärdas genom förordning. Liksom för närvarande ska ekonomiska rådet tillsättas av statsrådets allmänna sammanträde.

2 §. I paragrafen föreskrivs om ekonomiska rådets ledamöter. Statsministern är ordförande för ekonomiska rådet. Dessutom ska minst två andra medlemmar av statsrådet vara ledamöter i rådet. Som ledamöter i ekonomiska rådet ska ingå företrädare för de ekonomiska organisationer och andra aktörer som med hänsyn till medlemsantal eller på annat sätt bäst företräder sitt område. Av dessa ska åtminstone en företräda Finlands Bank.

3 §. Enligt paragrafen kan närmare bestämmelser om ekonomiska rådets sammansättning, mandatperiod och närmare uppgifter, om ordnandet av verksamheten och om ekonomiska rådets sekretariat utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 §. I paragrafen föreslås bestämmelser om lagens ikraftträdande. Dessutom föreslås det att den gällande lagen om ekonomiska rådet upphävs. Avsikten är att det ekonomiska rådet enligt den föreslagna lagen tillsätts första gången av det statsråd som bildas efter följande riksdagsval som förrättas efter lagens ikraftträdande. Det nuvarande ekonomiska rådet, som tillsatts med stöd av den lag som ska upphävas, fortsätter sin verksamhet tills ett nytt ekonomiskt råd tillsatts. Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får enligt propositionen vidtas innan lagen träder i kraft.

2 Närmare bestämmelser och förekrifter

Till propositionen bifogas ett utkast till förordning av statsrådet genom vilken närmare bestämmelser utfärdas om ekonomiska rådet.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt. Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får enligt propositionen vidtas innan lagen träder i kraft.

Avsikten är att det ekonomiska rådet enligt den föreslagna lagen tillsätts första gången av det statsråd som bildas efter följande riksdagsval som förrättas efter lagens ikraftträ-

dande. Till dess verkar det ekonomiska råd som tillsatts med stöd av gällande lag och förordning såsom ekonomiskt råd, och på dess verksamhet tillämpas de föreskrifter om ekonomiska rådet som upphävs i samband med ikraftträdandet av lagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ekonomiska rådet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

I anslutning till statsrådets kansli finns ekonomiska rådet som tillsätts av statsrådet med tanke på debatten om det ekonomiska läget och den ekonomiska politiken.

2 §

Statsministern är ordförande för ekonomiska rådet. Som ledamöter i ekonomiska rådet ska ingå åtminstone två medlemmar av statsrådet samt företrädare för de ekonomiska organisationer och andra aktörer som med hänsyn till medlemsantal eller i övrigt bäst företräder sitt område. Av dessa ska åtminstone en företräda Finlands Bank.

3 §

Bestämmelser om ekonomiska rådets sammansättning, mandatperiod och närmare

uppgifter, om ordnandet av verksamheten och om ekonomiska rådets sekretariat utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om ekonomiska rådet (2/1966).

Ett ekonomiskt råd enligt denna lag tillsätts första gången av det statsråd som bildas efter det första riksdagsval som förrättas efter lagens ikraftträdande. Som ekonomiskt råd verkar till dess des ekonomiska råd som är verksamt vid lagens ikraftträdande och på vilket de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet ska tillämpas.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 26 november 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Statsminister *Mari Kiviniemi*

Bilaga Utkast till förordning

Statsrådets förordning

om ekonomiska rådet

I enlighet med statsrådets beslut, fattat efter föredragning från statsrådets kansli, föreskrivs med stöd av 3 § i lagen om ekonomiska rådet (/):

1 §

Till det ekonomiska rådet hör en ordförande, en vice ordförande samt minst 10 och högst 20 ledamöter med beaktande av vad som föreskrivs i 2 § i lagen om ekonomiska rådet.

2 §

Ekonomiska rådet tillsätts för regeringsperioden. Mandatperioden för statsrådets medlemmar är bunden till medlemskapet i statsrådet.

3 §

Ekonomiska rådet ska

1) på basis av undersökningar och utredningar granska läget i samt strukturen och utvecklingstrenden för landets ekonomi och ekonomiska verksamhetsmiljö samt den ekonomiska politiken,

2) diskutera främjande av en balanserad ekonomisk utveckling nationellt och med åtgärder på EU-nivå, med beaktande av produktionstillväxten, sysselsättningen, den offentliga ekonomins balans samt inkomstfördelningen mellan individer, områden och generationer,

3) sprida information om euroområdet gemensamma penningpolitik,

4) främja en mer omfattande samhällelig diskussion om frågor som hör till dess ansvarsområde, samt

5) bedriva internationellt samarbete inom sitt ansvarsområde och särskilt vara i kontakt med Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och med motsvarande nationella råd utomlands.

4 §

Ekonomiska rådet kan höra sakkunniga samt inhämta utlåtanden och inom ramen för beviljade anslag låta utföra sådana utredningar och undersökningar som rådet behöver för att fullgöra sina uppgifter. Ekonomiska rådet kan också tillsätta behövliga sektioner samt kalla in permanenta eller tillfälliga sakkunniga.

5 §

Ekonomiska rådet sammanträder på kallelse av ordföranden eller, när ordföranden är förhindrad, av vice ordföranden.

6 §

Ekonomiska rådet har ett sekretariat för beredning och verkställande av ärenden som behandlas i rådet. Sekretariatets uppgifter sköts inom ramen för statsbudgeten av tjänstemän som särskilt förordnats att sköta dem.

7 §

Denna förordning träder i kraft den 20 .